

Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend
Veldonderzoek, verkennende fase

Hondsrugweg, Emmen Gemeente Emmen

B&G rapport 929

Colofon

Projectnummer	20550310
Auteurs	Drs. J.M.G. Bongers, M. Berkhout MA
Redactie	Drs. T. Nales
Versie	2.0
Status	definitief

Autorisatie

Dr. J. Jelsma	Senior Archeoloog	April 2010	
---------------	-------------------	------------	--

Goedkeuring

Drs. E.E.A. van der Kuijl	Senior Archeoloog Gemeente Emmen	25-05-2010	
---------------------------	-------------------------------------	------------	--

Opdrachtgever

Gemeente Emmen
Mevr. J. Sikkema
Postbus 30001
7800 RA Emmen

© Becker & Van de Graaf bv
Noordwijk, juni 2010
ISSN 1879-3711

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Protocol 4002
Protocol 4003

SAMENVATTING:

In opdracht van de gemeente Emmen heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf bv in april 2010 een archeologisch bureauonderzoek en een Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase uitgevoerd aan de Hondsrugweg te Emmen, gemeente Emmen.

Op de Indicatieve Kaart voor Archeologische Waarden (IKAW) heeft het plangebied geen aanduiding gekregen wegens ligging binnen de bebouwde kom. Het plangebied bevindt zich echter op de Hondsrugweg, hetgeen een archeologisch kansrijk gebied is. Aan weerszijden van het plangebied zijn archeologische vondsten gedaan. Het noordelijke deel van het plangebied bevindt zich binnen de vroeg-middeleeuwse historische kern van Emmen. Binnen het gebied heeft vermoedelijk grondverzet plaatsgevonden voor de bebouwing en aanleg van de Hondsrugweg.

In het zuidelijke deel van het plangebied is een vuursteenafslag opgeboord uit geroerde grond. De kwaliteit van de bodem is algemeen slecht in het gebied. Daardoor zullen eventuele geassocieerde archeologische grondsporen verloren zijn. Het archeologisch verwachtingsmodel dat bewoningsresten uit alle archeologische periodes mogelijk zijn, wordt door het onderzoek niet bevestigd.

Op basis van de resultaten adviseren wij geen nader archeologisch onderzoek uit te (laten) voeren.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek.....	5
1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied	5
2. BUREAUONDERZOEK	8
2.1. Werkwijze	8
2.2. Geologie, geomorfologie en bodem.....	8
2.3. Archeologie	8
2.4. Historische situatie en mogelijke verstoringen.....	9
2.5. Beantwoording vraagstelling.....	10
2.6. Gespecificeerd verwachtingsmodel	11
3. VELDONDERZOEK.....	12
3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet	12
3.2. Werkwijze	12
3.3. Resultaten	12
3.4. Interpretatie	12
4. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	13
4.1. Aanbevelingen	13
4.2. Betrouwbaarheid	13
GERAADPLEEGDE BRONNEN	14
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	15
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Boorlocatiekaart	
4. Boorbeschrijvingen	
5. Periodentabel	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Hondsrugweg
<i>Onderzoeksmeldingsnummer</i>	40255
<i>Plaats</i>	Emmen
<i>Gemeente</i>	Emmen
<i>Provincie</i>	Drenthe
<i>Coördinaten</i> Centrum Hoekpunten	256.530 / 534.400 256.480 / 534.210 (noordwest) 256.560 / 534.210 (noordoost) 256.520 / 533.630 (zuidwest) 256.545 / 533.630 (zuidoost)
<i>Oppervlakte plangebied</i>	Tracé 500 meter
<i>Onderzoekskader</i>	Bestemmingsplanwijziging
<i>Opdrachtgever</i>	Gemeente Emmen Contactpersoon: mevr. J. Sikkema Postbus 30001 7800 RA Emmen Tel: 0591-689204 Email: j.sikkema@emmen.nl
<i>Uitvoerder</i>	Becker & Van de Graaf bv Contactpersoon: mevr. M. Berkhout Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-3326888 Email: mberkhout@bgarcheologie.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Emmen Afdeling FRO Contactpersoon: drs. E.E.A. van der Kuijl Postbus 30001 7800 RA Emmen Tel: 06-51873933 Email: e.kuijl@emmen.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie</i>	Becker & Van de Graaf, Noordwijk
<i>Uitvoeringsdatum veldwerk</i>	09-04-2010

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van de gemeente Emmen heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf bv, onderdeel van de IDDS-groep, een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO) verkennende fase, door middel van boringen uitgevoerd aan de Hondsrugweg in Emmen, gemeente Emmen. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in april 2010. De aanleiding voor dit onderzoek zijn geplande graafwerkzaamheden in de middenberm van de Hondsrugweg. De aanleiding voor het onderzoek is een bestemmingsplanwijziging. Graafwerkzaamheden behorende bij deze plannen zullen zorgen voor een bodemverstoring tot een nog onbekende diepte. Voor dit onderzoek is een maximale diepte van 2,0 m beneden maaiveld gehanteerd. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek

De doelstelling van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen over bekende en verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Het doel van het veldonderzoek is het toetsen en zo nodig aanvullen van de gespecificeerde verwachting. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap in het plangebied, voor zover deze vormeenheden van invloed kunnen zijn geweest op de bruikbaarheid van de locatie door de mens in het verleden. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen kansarme zones van het plangebied worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor behoud of voor vervolgonderzoek. Om deze doelstelling te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven:

- Zijn er binnen het onderzoeksgebied bekende archeologische waarden aanwezig?
- Wat is de archeologische verwachting van het gebied buiten de reeds bekende AMK-terreinen?
- Zijn er binnen de verwachtingszones specifieke aandachtslocaties aan te geven?
- Wat is er bekend over bodemverstorende ingrepen in het plangebied?
- Welk vervolgonderzoek is nodig om de door het bureauonderzoek in beeld gebrachte specifieke archeologische verwachting te toetsen?

Het archeologisch bureauonderzoek en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1 (Centraal College van Deskundigen 2006) en conform de richtlijnen van de provincie Drenthe (www.drentsplateau.nl).

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 5. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het (her) in te richten gebied, ofwel het plangebied, is weergegeven in bijlage 1. Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Emmen. Het plangebied bestaat uit de Hondsrugweg en een deel van het busplein met bijliggende parkeerplaats. De Hondsrugweg is een vierbaansweg waarvan de rijrichtingen van elkaar gescheiden zijn door een middenberm. Het busplein en de parkeerplaats liggen in het noordelijke deel van het gebied, oostelijk van de Hondsrugweg. De middenberm is begroeid met gras; het busplein en de parkeerplaats zijn verhard met betonnen bestrating en klinkers. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in bijlage 3.

Figuur 1. De Hondsrug te Emmen.

Figuur 2. Het busplein met daarachter de parkeerplaats.

Om tot een gespecificeerde verwachting voor het plangebied te komen, is niet alleen gekeken naar bekende gegevens over het plangebied zelf maar ook naar de omgeving. Voor het totale onderzochte gebied, oftewel het onderzoeksgebied, is als begrenzing een straal van 500 meter rondom het plangebied gekozen. De straal van 500 meter is arbitrair maar is dusdanig gekozen dat alle relevante onderzoeken in de omgeving besproken worden.

2. Bureauonderzoek

2.1. Werkwijze

Tijdens het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over het onderzoeksgebied. Er is gekeken naar bekende archeologische waarden, uitgevoerde archeologische onderzoeken, de fysieke kenmerken van het oude en huidige landschap en naar informatie over bodemverstoringen. Er is gebruik gemaakt van de landelijke verwachtingskaart (de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden) en het Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Aanvullende historische informatie is verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, waaronder het Minuutplan van begin 19^e eeuw en enkele historische topografische kaarten (www.watwaswaar.nl).

Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en de geomorfologische kaart van Nederland gebruikt (Stichting voor Bodemkartering 1978; Stichting voor Bodemkartering 1976). Voor informatie over het reliëf in en rondom het plangebied is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN; www.ahn.nl). Deze gegevens zijn aangevuld met informatie uit onderzoeksrapporten en achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

2.2. Geologie, geomorfologie en bodem

2.2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap

Emmen ligt op het zuidelijke deel van de Hondsrug, een keileemrug die tijdens het Saalien is afgezet. De deelruggen die samen de Hondsrug vormen en de daarbij behorende dalen hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie.

Op de bodemkaart en de geomorfologische kaart is het plangebied niet gekarteerd in verband met de ligging in de bebouwde kom. Op de bodemkaart ligt de Hondsrugweg in lijn met de omliggende kamppodzolgronden (kaartcode cHd21). Dit is een droge podzolgrond met een relatief dikke humeuze bovenlaag van 30 tot 50 cm die waarschijnlijk ontstaan is door plaggenbemesting.

2.3. Archeologie

Uit het onderzoeksgebied zijn geen meldingen bekend in ARCHIS (zie bijlage 2). Binnen een halve kilometer rondom het plangebied zijn vondsten gedaan die wijzen op bewoning uit “alle” archeologische periodes. Het noordelijke deel, bij het busplein, maakt deel uit van de vroeg-middeleeuwse kern van esdorp Emmen (AMK monument 14506).

Circa 100 meter westelijk van het onderzoeksgebied zijn bij eerdere onderzoeken archeologische sporen gevonden van onder meer boerderijen, waterputten en spiekers (waarnemingen 40808 en 55521). Ze wijzen op bewoning ten tijde van de Romeinse tijd en de 5^e eeuw na Chr.

Circa 100 meter oostelijk van het onderzoeksgebied zijn archeologische resten gevonden van een vroeg-middeleeuwse hutkom. Even ten noorden hiervan is een mesolithische haardkuil gevonden (waarneming 238113 en 238467).

Direct aangrenzend, ten zuidoosten van het plangebied zijn in 2003 proefsleuven aangelegd (onderzoeksmelding 4622). Tijdens dit onderzoek zijn twee paalsporen aangetroffen. Dit terrein was mogelijk een nederzettingsterrein of grafveld, daterend uit het Neolithicum en/of Bronstijd. Het terrein is sterk verstoord door egalisering. Verder onderzoek is niet aanbevolen.

Even ten noorden van het laatstgenoemde terrein hebben twee afzonderlijke booronderzoeken plaatsgevonden (onderzoeksmelding 21162 en 22398). Tijdens de booronderzoeken zijn geen aanwijzingen voor archeologische sporen gevonden en was het bodemprofiel verstoord. Ook was er geen plaggendeek aanwezig. Op een terrein 50 meter ten noordwesten van het plangebied heeft ook een booronderzoek plaatsgevonden (onderzoeksmelding 38885) waarvan de onderzoeksresultaten nog niet vermeld zijn. Circa 400 meter ten westen van het plangebied ligt het terrein met

onderzoeksmeldingsnummer 34815, maar ook hiervan zijn nog niet alle resultaten vermeld in Archis. Het terrein zou nederzettingssporen bevatten, maar uit welke periode is niet duidelijk.

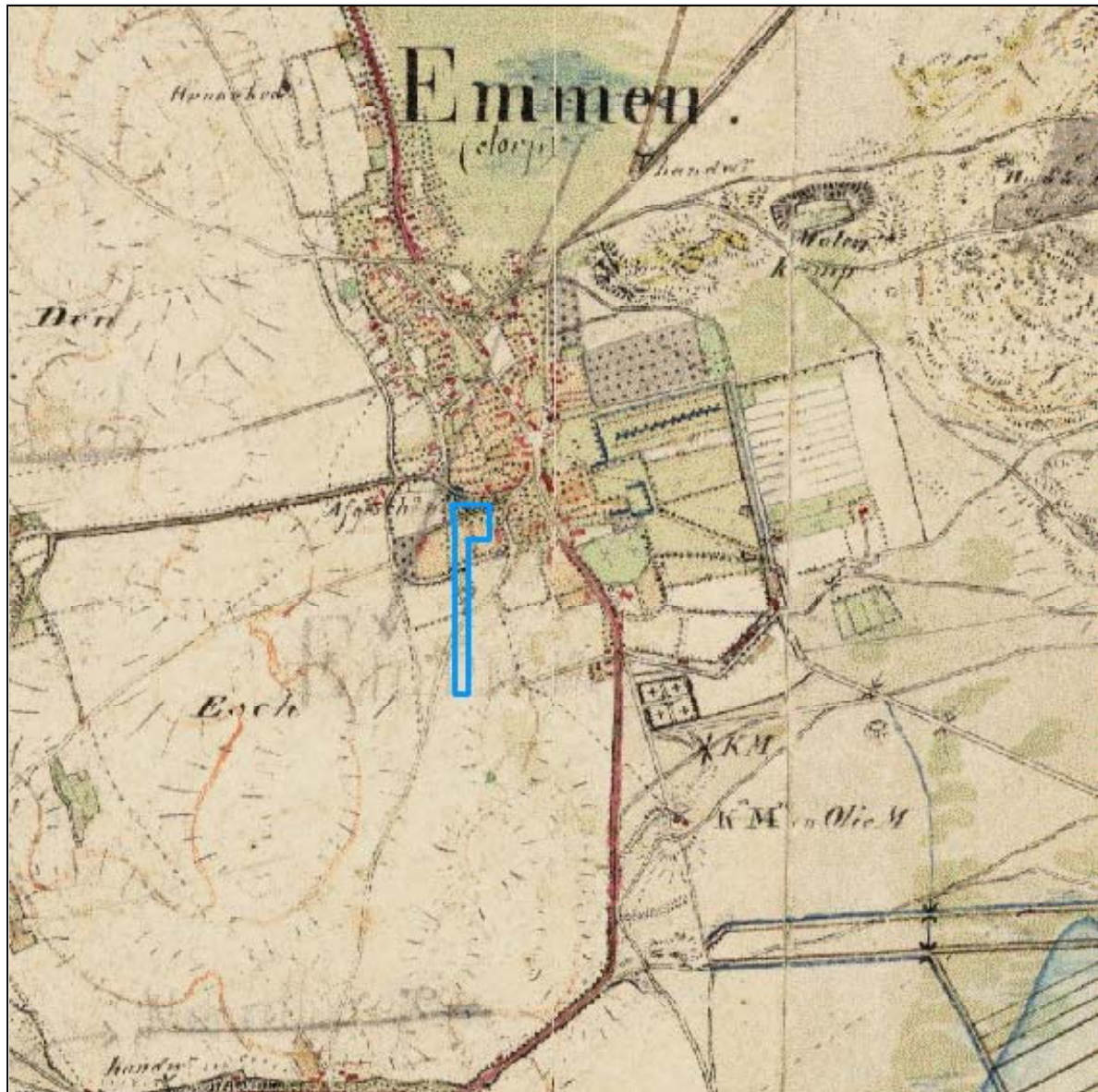
Even ten noorden van het busplein ter hoogte van het voormalige politiebureau zijn ter plaatse van de Hondsrugweg in het verleden archeologische waarnemingen verricht door de Stichting Archeologie en Monument welke (nog) niet in Archis zijn opgenomen. Op de plek van het politiebureau lag vroeger een kamp genaamd 'Kooikers Kamp'. In de omgeving zou de Honningshof hebben gestaan, de bisschoppelijke hof. Resten van de omgrachting van deze hof zijn in de 19^e eeuw door L.F.J. Jansen aangetoond. Bekend is dat deze Saalhof, zoals dit bouwwerk ook werd genoemd, vermoedelijk gelegen was tussen de huidige Wilhelminastraat en de Julianastraat, in het noorden begrensd door de Kerkhoflaan, in het zuiden door Molenstraat. Even voor de Tweede Wereldoorlog heeft A.E. van Giffen onderzoek gedaan naar de Saalhof. Het bisdom van Utrecht bezat in Emmen een hof die in tegenstelling tot andere hoven in de omgeving was ingericht om als verblijf van de bisschoppen te dienen. Deze hof wordt in oude stukken "De Hoofdhof", "De Edele Hof", "'t Heerenhoff", "De Saalhof" genoemd en zou een "reken- en rentekamer" hebben gehad. In een akte uit de 16^e eeuw staat beschreven: " 't Heeren Hoff tot Empne of Honninge". De Saalhof was "een omwald gebied". Volgens L.J.F. Janssen vierkant, maar volgens een tekening van Reuvens ovaal van vorm en ter grootte van een voetbalveld. Om de wal lag een gracht en vervolgens nogmaals een wal en een gracht. Gerrie van der Veen heeft vastgesteld dat er in de oude rekeningen van het bisdom in de 14^e eeuw nog drie belangrijke boerderijen in de omgeving stonden. In 1362 worden het Hummedinckhuus en het Scultinghehuys genoemd en in 1376 het Smedinghehuys. Opgravingen door het BAI onder de kerk hebben aangetoond dat er ter plaatse van de hof in de 9^e eeuw al sprake moet zijn geweest van een houten kapel (de Leeuw 2001, www.historisch-emmen.nl, van der Kuijl 2010).

Tijdens recent uitgevoerd noofdonderzoek van de SAM en gemeente Emmen is aan de westzijde van het gemeentehuis aan de Vreding mogelijk opnieuw een deel van de omgrachting van de bisschoppelijk hof of één van de bijbehorende hoeves aangesneden. De onderzoekslocatie aan de Vreding ligt in het verlengde van het aangetroffen grachtenstelsel.

Tussen het oude politiebureau en het gemeentehuis stond vroeger de pastorie van de Nederlands Hervormde Kerk, de 'Weme' genaamd. Er zijn in de omgeving van het plangebied tijdens het uitgraven van de Hondsrugweg oude stukken glas-in-lood ramen, een oude kandelaar en resten van urnen gevonden. Deze zijn niet geregistreerd omdat tijdens het uitgraven van dat gedeelte van de Hondsrugweg geen archeologisch onderzoek is uitgevoerd. Ook is er geen onderzoek uitgevoerd naar een veldkeien-put die daar in de jaren '60 gevonden is, maar waar wel foto's van beschikbaar zijn (mailcorrespondentie Gerrie van Veen, Stichting Archeologie en Monument d.d. 15-02-2010, van der Kuijl 2010).

2.4. Historische situatie en mogelijke verstoringen

Op kaarten uit de 19^e eeuw is vast te stellen dat het onderzoeksgebied destijds gedeeltelijk bebouwd was. Op de kaart uit 1852 is te zien dat het noordelijke gedeelte, waar nu het busplein ligt en het bijbehorende deel van de Hondsrugweg, al deel uitmaakte van het centrum van Emmen, hoewel het hier nog gaat om boerderijpercelen. Tenminste twee boerderijen vallen binnen het plangebied. Ten zuiden hiervan is nog geen sprake van bebouwing maar bevindt zich de Noordbargeresch. De kaart uit 1975 toont voor het eerst de nieuwe Hondsrugweg. Rondom het plangebied is door de jaren heen veel bijgebouwd, met name vanaf 1960.

Figuur 3. Het plangebied op een historische kaart van 1852.

Volgens de informatie van het KLIC lopen leidingen door het onderzoeksgebied van gas, elektriciteit en telefonie. Algemeen liggen de leidingen langs de Hondsrugweg, maar op enkele plaatsen liggen ze er ook dwars op. Binnen het gebied is waarschijnlijk grondverzet geweest voor de bebouwing en de aanleg van de Hondsrugweg.

2.5. Beantwoording vraagstelling

- *Zijn er binnen het onderzoeksgebied bekende archeologische waarden aanwezig?*

In het noordelijke deel van het plangebied zijn mogelijke archeologische waarden aanwezig. Het gaat om de kern van het vroeg-middeleeuwse esdorp Emmen. Onder deze kern bevinden zich mogelijk ook sporen van vroegere bewoning.

- *Wat is de archeologische verwachting van het gebied buiten de reeds bekende AMK-terreinen?*

In de omgeving van het plangebied zijn vondsten aangetroffen uit alle archeologische perioden. ER is een kans dat archeologische indicatoren uit één van deze, of zelfs meerdere perioden in het plangebied aanwezig zijn. In het plangebied kunnen de archeologische indicatoren bestaan uit onder

meer middeleeuwse muurresten, scherven aardewerk, bewerkt vuursteen, metalen voorwerpen en verbrand leem.

- *Zijn er binnen de verwachtingszones specifieke aandachtslocaties aan te geven?*

Er zijn geen specifieke aandachtslocaties binnen de verwachtingszones aan te geven.

- *Wat is er bekend over bodemverstorende ingrepen in het plangebied?*

Volgens de informatie van het KLIC lopen leidingen door het onderzoeksgebied van gas, elektriciteit en telefonie. Algemeen liggen de leidingen langs de Hondsrugweg, maar op enkele plaatsen liggen ze er ook dwars op. Binnen het gebied is waarschijnlijk grondverzet geweest voor de bebouwing en de aanleg van de Hondsrugweg.

- *Welk vervolgonderzoek is nodig om de door het bureauonderzoek in beeld gebrachte specifieke archeologische verwachting te toetsen?*

Veldonderzoek middels grondboringen zal meer duidelijkheid kunnen geven over de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden binnen het plangebied en kan gegevens opleveren over locatie, omvang, diepteligging, aard, kwaliteit, datering en landschappelijke context van deze mogelijk aanwezige archeologische waarden.

2.6. Gespecificeerd verwachtingsmodel

Op de Indicatieve Kaart voor Archeologische Waarden (IKAW) heeft het plangebied geen aanduiding gekregen wegens ligging binnen de bebouwde kom. Het plangebied bevindt zich echter op de Hondsrugweg, hetgeen een archeologisch kansrijk gebied is. Aan weerszijden van het plangebied zijn archeologische vondsten gedaan. Het noordelijke deel van het plangebied bevindt zich binnen de vroeg-middeleeuwse historische kern van Emmen. Binnen het gebied is vermoedelijk grondverzet geweest voor de bebouwing en aanleg van de Hondsrugweg.

Datering	Alle archeologische periodes mogelijk
Complex	Nederzetting, begraving, infrastructuur
Omvang	Vanaf enkele meters
Diepteligging	Bovenin het zand
Locatie	Het hele terrein
Prospectiekenmerken	Vuursteen, aardewerk, houtskool, metaal, glas
Mogelijke verstoringen	Voormalige bebouwing, aanleg leidingen, aanleg weg

Tabel 1. Emmen Hondsrugweg: specificatie archeologische verwachting.

Om het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen is er een verkennend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd.

3. Veldonderzoek

3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet

Het doel van het verkennend veldonderzoek door middel van boringen is om de in het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting te toetsen en waar nodig aan te passen. Tijdens het veldonderzoek wordt vastgesteld waar de oorspronkelijke bodemopbouw intact is gebleven en waar niet. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor de volgende fasen. Het veldonderzoek bestond uitsluitend uit een booronderzoek. Vanwege de aanwezige begroeiing en bestrating was het niet mogelijk om een veldkartering uit te voeren en was de vondstzichtbaarheid slecht.

3.2. Werkwijze

In het plangebied aan de Hondsrug zijn 17 boringen gezet (bijlagen 3 en 4) met een diepte van maximaal 170 cm. Bij de Hondsrugweg zijn twaalf boringen gedaan op de middenberm op onderlinge afstanden van circa 50 meter zoals voorgeschreven door regio-archeoloog drs. E. van der Kuijl (mailcorrespondentie de heer E. van der Kuijl met mevr. J. Sikkema d.d. 02-03-2010). Ter hoogte van het busplein en het Marktplaatsplein zijn vijf boringen gedaan. Bij de locatiekeuze van de boringen zijn wegverhardingen en leidingen gemeden.

Er is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. Intacte bodemlagen zijn nageboord met een boor van 12 cm om meer monster te verzamelen hetgeen de kans op het aantreffen van archeologische indicatoren vergroot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008) met behulp van een veldcomputer en het programma Boormanagement van I.T. Works. De RD-coördinaten van de boringen (x- en y-waarden) zijn met behulp van GPS bepaald. De hoogtes van de boringen (z-waarden) zijn bepaald aan de hand van het Actueel Hoogtebestand van Nederland. De opgeboorde monsters zijn door middel van verbrokkelen in het veld onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerk, baksteen, vuursteen, huttenleem en bot.

3.3. Resultaten

3.3.1. Lithologie en geologie

Er zijn drie natuurlijke lagen aangeboord. De onderste is het zogenaamde Peelozand dat is afgezet tijdens de voorlaatste ijstijd (Elsterien). Hierop ligt een laag keileem, oftewel grondmorene uit de voorlaatste ijstijd (Saalien). Tenslotte volgt dekzand uit de laatste ijstijd (Weichselien).

3.3.2. Bodemopbouw

Een intacte laag dekzand is alleen aangeboord bij boring 2 in het meest zuidelijk deel van het onderzoeksgebied. In het dekzand is hier zelfs nog een restant van een podzolbodem geconstateerd in de vorm van een B- en een BC-horizont. Bij de meeste andere boringen is de bodem verstoord tot in de keileem. Ter plaatse van boringen 8 en 9 reikt de verstoring zelfs tot in het onderliggende Peelozand. De oorzaak hiervoor is dat de Hondsrugweg er verdiept is aangelegd.

3.3.3. Archeologische indicatoren

De enige archeologische indicator die is gevonden betreft een vuursteenafslag. Hij is afkomstig uit een verstoorde laag bij boring 3 in het zuidelijke deel van het plangebied.

3.4. Interpretatie

Het onderzoeksgebied aan de Hondsrugweg te Emmen helt in noordelijke richting af van circa 24,8 meter tot circa 22,5 meter boven NAP. Door de slechte kwaliteit van de bodem aldaar zullen geassocieerde archeologische grondsporen van bijvoorbeeld haardkuilen verloren gegaan zijn.

4. Conclusie en aanbevelingen

In opdracht van de gemeente Emmen zijn in april 2010 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO) verkennende fase, door middel van boringen uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Hondsrugweg in Emmen, gemeente Emmen.

Het noordelijkste deel van het plangebied valt binnen de vroeg-middeleeuwse dorpskern van Emmen. Uit de rest van het terrein zijn geen vondsten gemeld. Binnen een halve kilometer rondom zijn vondsten gedaan die wijzen op bewoning tijdens alle archeologische periodes. In het zuidelijke deel van het plangebied is een vuursteenafslag opgeboord uit geroerde grond. Echter de kwaliteit van de bodem is algemeen slecht in het gebied. Daardoor zullen eventuele geassocieerde archeologische grondsporen verloren zijn. Het archeologisch verwachtingsmodel dat bewoningsresten uit alle archeologische periodes mogelijk zijn, wordt door het onderzoek niet bevestigd.

4.1. Aanbevelingen

Uit het veldonderzoek blijkt dat de kwaliteit van de bodem algemeen slecht is. Daardoor zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen verloren zijn. Op basis van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek wordt geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.

NB. Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de gemeente Emmen. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. Becker & Van de Graaf bv wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemversturende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

4.2. Betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden. Wij wijzen u er graag op dat indien archeologische waarden worden aangetroffen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij het Rijk gemeld dienen te worden. Dit kan door te bellen met de heer E. van der Kuyl, gemeente-archeoloog van Emmen (06-51873933).

Geraadpleegde bronnen

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Drenthe 1:25.000*, Den Haag.

Centraal College van Deskundigen, 2006: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.1, Gouda.

de Leeuw, G., 2001: *Rondom de Heerenhof, historische balans van Emmen, een stad vol dorpen in het jaar 2000*, Beilen.

SIKB, 2008: *Archeologische standaard boorbeschrijving*, Archeologie Leidraad, Gouda.

Stichting voor Bodemkartering, 1976: *Geomorfologische kaart van Nederland 1.50.000. Zuid-Oost Drenthe*, Wageningen.

Stichting voor Bodemkartering, 1978: *Bodemkaart van Nederland 1.50.000. Blad 17 Oost Emmen*, Wageningen.

Uitgeverij Nieuwland, 2006: *Grote Historische Topografische Atlas ± 1898/1928. Drenthe. Schaal 1:25.000*, Tilburg.

van der Kuijl, E.E.A., 2010: *Beoordeling rapportage archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend Vledonderzoek, Hondsrugweg te Emmen*, Emmen.

Websites

www.ahn.nl/viewer

www.drentsplateau.nl

www.historisch-emmen.nl

www.watwaswaar.nl

Lijst van afkortingen en begrippen

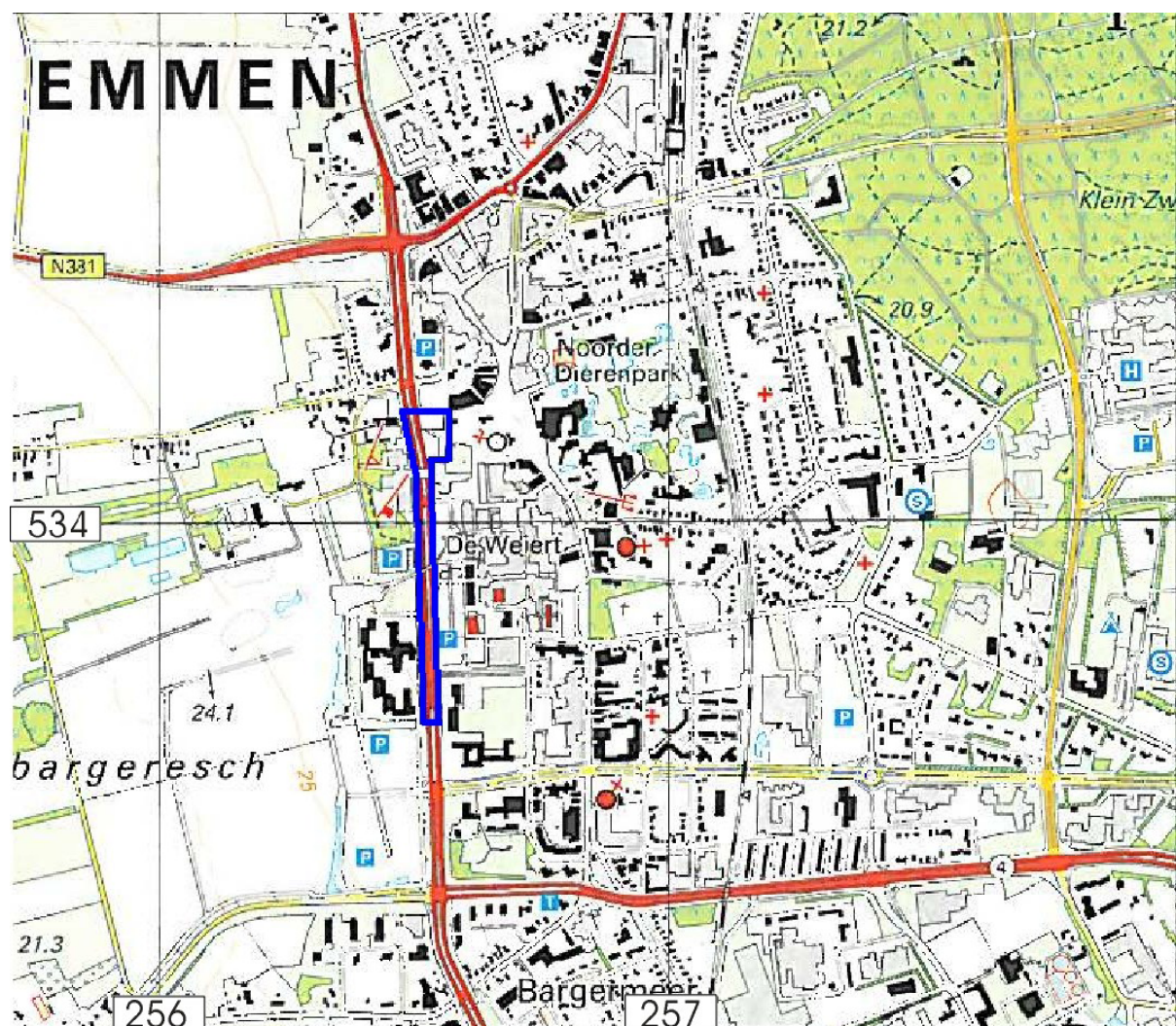
Afkortingen

Archis	Archeologisch Informatie Systeem
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
BP	Before Present (Present = 1950)
GPS	Global Positioning System
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Verklarende woordenlijst

antropogeen	door menselijke activiteit veroorzaakt of gemaakt
artefact	door de mens vervaardigd voorwerp
Edelmanboor	een handboor voor bodemonderzoek
Elsterien	voorvoorlaatste ijstijd
horizont	kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humeus	organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
keileem	samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
podzol	goed ontwikkelde bodem in gebieden met veel neerslag
Saalien	voorlaatste ijstijd, 238.000 tot 128.000 jaar geleden
silt	zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
Weichselien	laatste ijstijd, 116.000 tot 11.500 jaar geleden
zavel	grondsoort die tussen 8 en 25% klei (deeltjes kleiner dan 0,002 mm) bevat

Bijlage 1: Topografische kaart

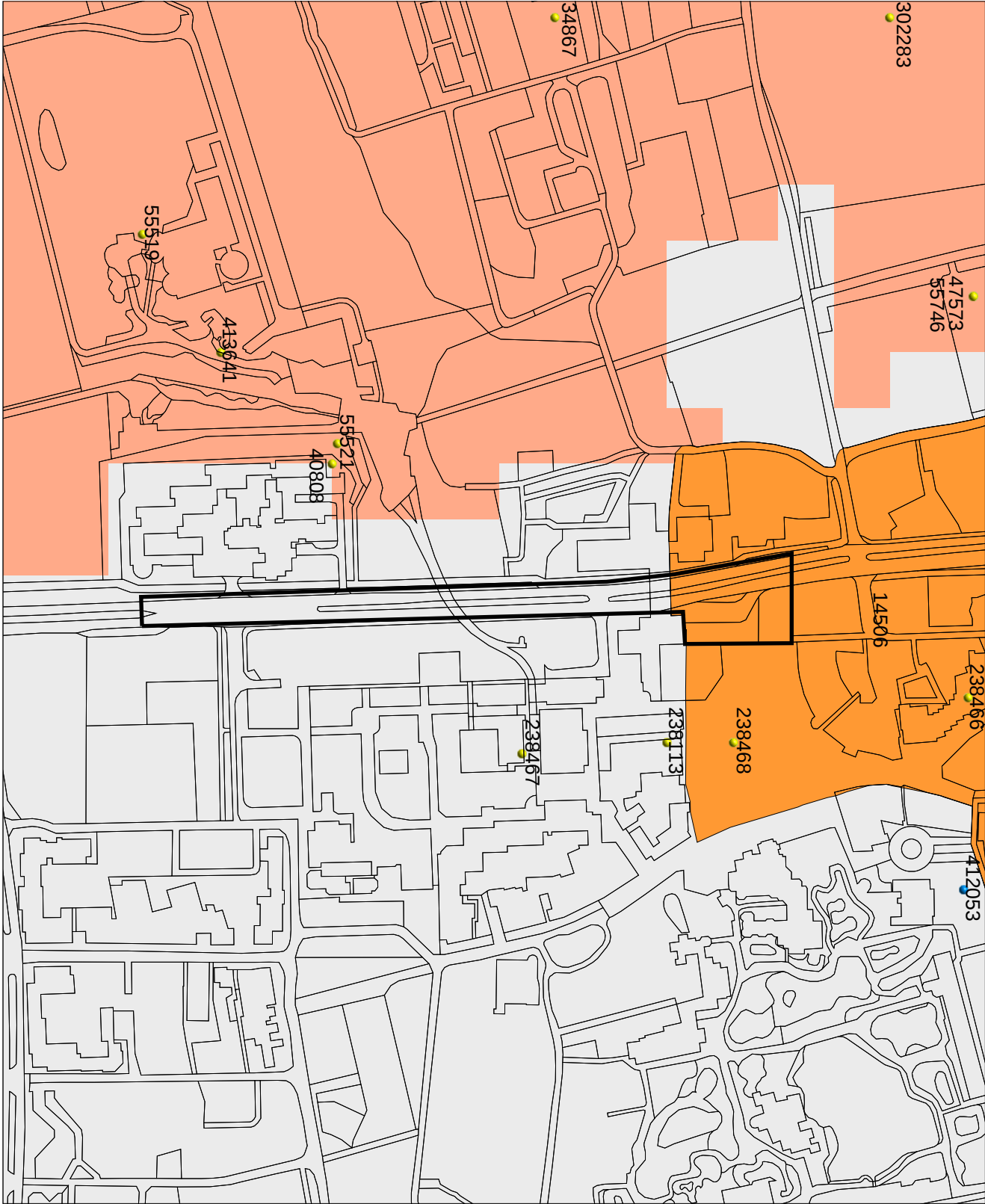
Bijlage 2: Archis-informatie

bron: Archis II (RCE).

Appendix Emmen, Hondsrugweg: Archeologische Kaart

Bekende en verwachte archeologische waarden volgens ARCHIS

257063 / 534386

255985 / 533505

Legenda

TOP10 ((c)TDN)
ONDERZOEKSGBIED

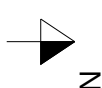
VONDSMELDINGEN
WAARNEMINGEN

MONUMENTEN

archeologische waarde
hoge archeologische waarde
zeer hoge archeologische waarde
zeer hoge arch waarde, beschermd

IKAW
zeer lage trekans
lage trekans
middelhoge trekans
hoge trekans
lage trekans (water)
middelhoge trekans (water)
hoge trekans (water)
water
niet gekarteerd

0
100 m

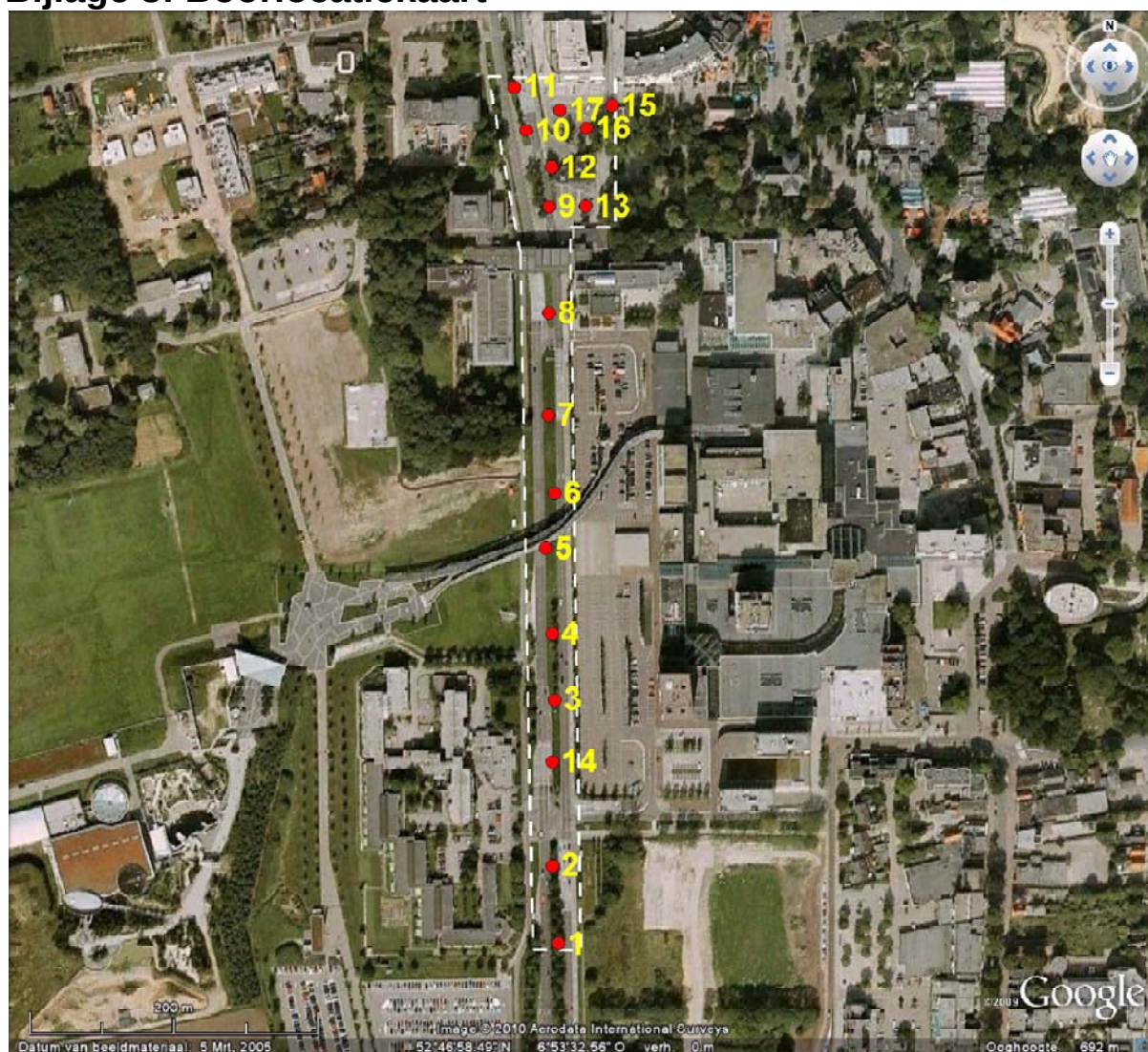

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Bijlage 3: Boorlocatiekaart

Bijlage 4: Boorbeschrijvingen

Appendix Emmen, Hondsrugweg: Laagbeschrijvingen

01

X-coördinaat (m) : 256541
Y-coördinaat (m) : 533621
Maaiveld (cm) : 2480

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 50	zand	zwak siltig, 10yr3/2, bouwvoor
50 - 70	zand	zwak siltig, mix, vergraven
70 - 100	leem	sterk zandig, zwak grindig, 10yr5/6, C-horizont, keileem

02

X-coördinaat (m) : 256535
Y-coördinaat (m) : 533675
Maaiveld (cm) : 2464

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 40	zand	zwak siltig, 10yr3/2, bouwvoor
40 - 50	zand	zwak siltig, 7,5yr3/2, B-horizont
50 - 70	zand	zwak siltig, matig grindig, 10yr4/3, BC-horizont
70 - 90	zand	zwak siltig, 10yr5/6, C-horizont
90 - 100	leem	sterk zandig, zwak grindig, 10yr5/6, C-horizont, keileem

03

X-coördinaat (m) : 256534
Y-coördinaat (m) : 533790
Maaiveld (cm) : 2473

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 70	zand	zwak siltig, mix, vergraven
70 - 120	zand	zwak siltig, matig grindig, mix, vergraven, Opm.: Vuursteenafslag op 70 cm
120 - 130	leem	sterk zandig, 10yr5/6, keileem

04

X-coördinaat (m) : 256531
Y-coördinaat (m) : 533836
Maaiveld (cm) : 2454

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 20	zand	zwak siltig, 10yr4/3, bouwvoor
20 - 65	zand	zwak siltig, mix, vergraven
65 - 75	zand	zwak siltig, 2,5yr5/3, Opm.: Bestratingszand

05

X-coördinaat (m) : 256525
Y-coördinaat (m) : 533895
Maaiveld (cm) : 2406

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 20	zand	zwak siltig, 10yr4/3, bouwvoor
20 - 95	zand	zwak siltig, mix, vergraven
95 - 120	leem	sterk zandig, 10yr5/6, keileem

Appendix Emmen, Hondsrugweg: Laagbeschrijvingen

06

X-coördinaat (m) : 256530
Y-coördinaat (m) : 533933
Maaiveld (cm) : 2362

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 20	zand zwak siltig, 10yr4/3, bouwvoor
20 - 65	zand zwak siltig, mix, vergraven, weinig baksteen
65 - 90	zand zwak siltig, 2,5y5/3, Opm.: Bestratingszand
90 - 105	zand zwak siltig, mix, vergraven
105 - 120	leem sterk zandig, 10yr5/6, keileem

07

X-coördinaat (m) : 256524
Y-coördinaat (m) : 533987
Maaiveld (cm) : 2327

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 105	leem sterk zandig, mix, vergraven, Opm.: Zandbrokken
105 - 115	leem sterk zandig, matig grindig, 10yr5/6, keileem

08

X-coördinaat (m) : 256523
Y-coördinaat (m) : 534058
Maaiveld (cm) : 2248

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 30	zand zwak siltig, mix, vergraven
30 - 150	zand matig siltig, 10yr6/8, Zand: zeer fijn, C-horizont, Opm.: Peelozand

09

X-coördinaat (m) : 256521
Y-coördinaat (m) : 534132
Maaiveld (cm) : 2247

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 85	zand zwak siltig, 10yr3/2, vergraven
85 - 120	zand matig siltig, 10yr6/8, Zand: zeer fijn, Opm.: Peelozand

10

X-coördinaat (m) : 256503
Y-coördinaat (m) : 534184
Maaiveld (cm) : 2261

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 30	zand matig siltig, 10yr4/2, vergraven
30 - 125	leem sterk zandig, matig grindig, 2,5y5/2, vergraven, keileem
125 - 140	leem sterk zandig, matig grindig, 2,5y5/3, keileem

11

X-coördinaat (m) : 256494
Y-coördinaat (m) : 534214
Maaiveld (cm) : 2290

Appendix Emmen, Hondsrugweg: Laagbeschrijvingen

Diepte (cm)		Omschrijving
		Grondsoort
0 - 50	zand	zwak siltig, 10yr3/2, vergraven
50 - 80	leem	sterk zandig, 2,5y5/2, keileem

12

X-coördinaat (m) : 256522
Y-coördinaat (m) : 534159
Maaiveld (cm) : 2273

Diepte (cm)		Omschrijving
		Grondsoort
0 - 60	zand	zwak siltig, 10yr3/2, vergraven
60 - 90	leem	sterk zandig, matig grindig, 2,5y5/3, keileem
90 - 150	zand	zwak siltig, matig grindig, mix, vergraven
150 - 170	leem	sterk zandig, 2,5y5/2, keileem

13

X-coördinaat (m) : 256547
Y-coördinaat (m) : 534133
Maaiveld (cm) : 2293

Diepte (cm)		Omschrijving
		Grondsoort
0 - 20	zand	zwak siltig, 10yr4/2, bouwvoor
20 - 125	zand	zwak siltig, zwak grindig, 10yr6/8, opgebrachte grond, Opm.: Peelozand
125 - 145	leem	sterk zandig, matig grindig, 10yr5/6, keileem

14

X-coördinaat (m) : 256533
Y-coördinaat (m) : 533747
Maaiveld (cm) : 2473

Diepte (cm)		Omschrijving
		Grondsoort
0 - 75	zand	zwak siltig, 10yr3/2, bouwvoor
75 - 110	leem	sterk zandig, 10yr5/6, keileem

15

X-coördinaat (m) : 256564
Y-coördinaat (m) : 534203
Maaiveld (cm) : 2264

Diepte (cm)		Omschrijving
		Grondsoort
0 - 10	stenen	
10 - 15	zand	zwak siltig, Opm.: Boring gestrand op ondoordringbare puinlaag

16

X-coördinaat (m) : 256546
Y-coördinaat (m) : 534187
Maaiveld (cm) : 2316

Appendix Emmen, Hondsrugweg: Laagbeschrijvingen

Diepte (cm)		Omschrijving
Grondsoort		
0 - 10	stenen	
10 - 15	zand	zwak siltig, Opm.: Boring gestrand op ondoordringbare puinlaag

17

X-coördinaat (m) : 256527

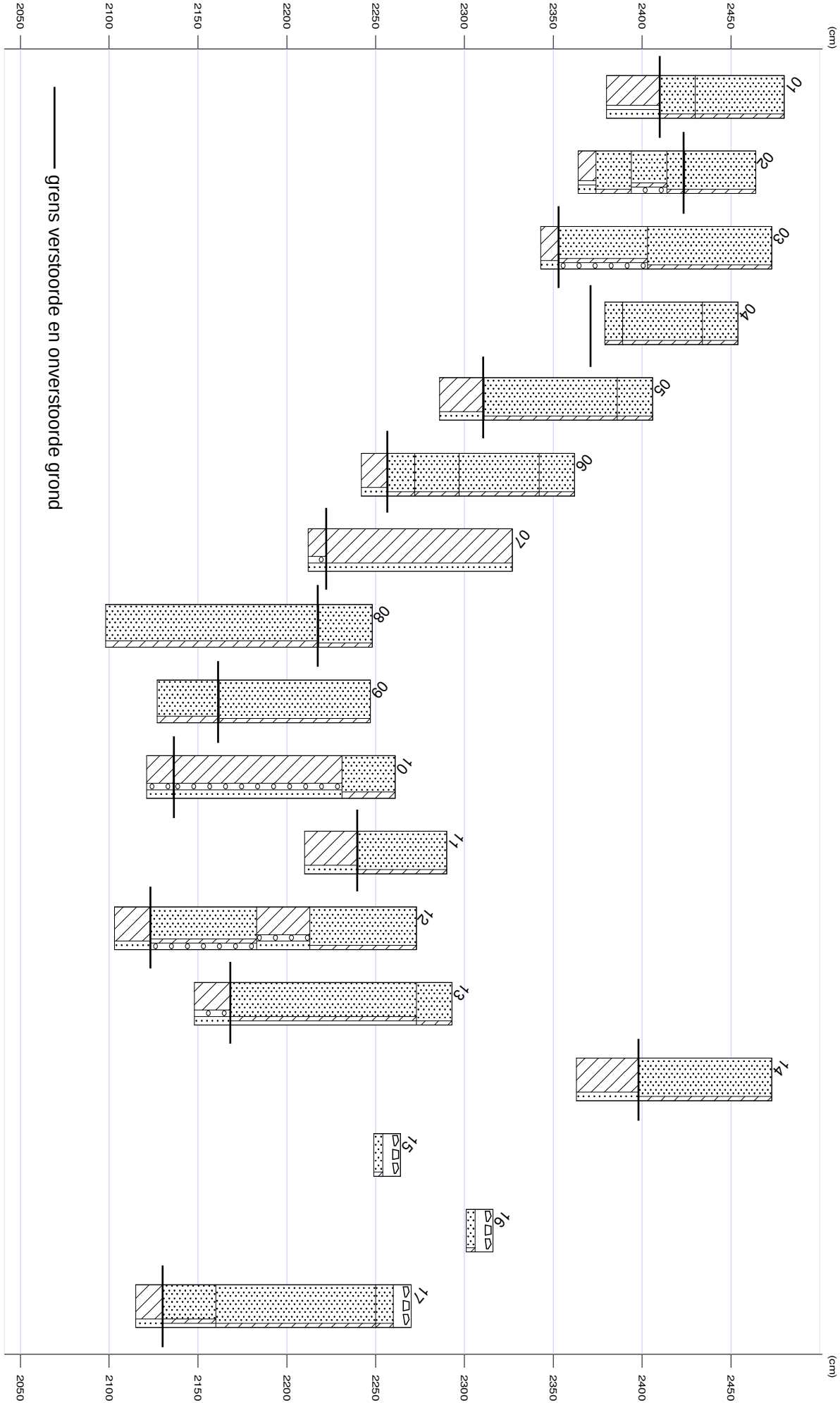
Y-coördinaat (m) : 534199

Maaiveld (cm) : 2270

Diepte (cm)		Omschrijving
Grondsoort		
0 - 10	stenen	
10 - 20	zand	zwak siltig, Opm.: Bestratingszand
20 - 110	zand	zwak siltig, mix, vergraven, weinig baksteen
110 - 140	zand	zwak siltig, zwak grindig, 2,5y5/3
140 - 155	leem	sterk zandig, 2,5y5/2, keileem

Appendix Emmen, Hondsrugweg: Boorstaten

Bijlage 5: Periodentabel

